

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש אב התשע"ד
גליון מס' 82

צבא חסון לעם מחוסן

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

לעצמו, אור לגויים, ולכן עם כזה חייב להיות בהיסטוריה, חייב לתת את ההקנה הא-להית והמוסרית לאנושות כולה. ומשום כך, הכח עצום בתפילה ובאמונה הוא דווקא בשעות קשות הללו, הן לעורף והן לאלה שנלחמים בשדה הקרב. כך שאויבנו מודעים לכך שחוסננו הוא באמונה, וחולשתנו היא בהתרחקות מהאמונה. הם משדרים כביכול אמונה 'אלֶּהָ אֶפְבֵּר', למול מה שהם סוברים שהתרחקנו מהאמונה, וככל שנחזור אנו ל"שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", אזי, הם ייחלשו ויתקיים בנו: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

לחיילים שנמצאים בחזית כשהם יודעים שיש להם עורך מחוסן עם אמונה יצוקה. ומשה רבנו בזמן שהוא מעורר את העם לתפילה, הוא איננו מעורר רק לתפילה, אלא מקנה להם את התובנות האמיתיות, ואומר: דעו כך, אויביכם נלחמים בכס רק בגלל א-להיכם, רק בגלל תורתכם, כי אתם עם ה'. לכן עליכם להימנע מלחשוב על עצמנו אלא על קדושת שמו יתברך ואז ה' ייתן לנו בעורף כח להחזיק מעמד, וייתן לחיילנו כוחות להתגבר על אויבנו בשדה הקרב.

אחי ורעי, בעת הזאת אנו העם היושב בציון מצוי במערכה קשה וכבדה עם אויב מר ונמהר שונא ישראל, ואחינו שבדרום מצויים מזה זמן רב תחת איומיו יום יום שעה שעה. אויבים אשר אינם בוחלים מלכוון את נשקם אל אזרחים, דבר המעיד על אופיים ודרכם של צמאי דם. כוחות צה"ל נערכו לשרש את השורשים הרעים אשר כבר השתרשו עמוק עמוק במרתפי ומנהרות של עזה התחתית ואשר מאיימים לא רק על תושבי הדרום, אלא אף על כל העם היושב בציון. ואליבא דאמת, הם אינם אלא זרוע של אויב יותר מסוכן, האויב האירני, אשר אינו בוחל מלהצטייד ח"ו בפצצה גרעינית על מנת להשמידנו, ואשר לו עוד זרוע מהצפון ועוד אשר זוממים עלינו לכלותינו. עלינו לדעת דווקא בעת הזאת, כי לא לחינם אויבים רבים מתנכלים לנו מזה אלפי בשנים, למרות שכל רצוננו הוא רק לחיות ולהתקיים ולהתנהג עפ"י המסורת שקיבלנו מאבות אבותינו, כי שנאת עולם לעם עולם היא בגלל תורת עולם המייחדת אותנו מכל עמי העולם, תורה של חסד ומוסר. צאו וראו למרות שאויבנו מכוונים נשקם אל אזרחים חפים מפשע שאינם מחזיקים נשק להגנה, וכבר היו דברים בעבר שטבחו ללא רחם, כגון הנוסעים באוטובוסים, כי כן דרכם, ועדיין עובדה היא שאנו גם במאבקנו ההגנתי נשמרים מלפגוע באזרחים חפים מפשע, ומשתדלים להיות מאוד נקודתיים נגד כל מקורות הנשק אשר מכוונים כלפינו, ולמרות זאת, הם אינם אומרים די, נהפוך הוא, הם מעצימים את שנאתם כלפינו.

ומשה רבנו בזמן שהוא מעורר את העם לתפילה, הוא איננו מעורר רק לתפילה, אלא מקנה להם את התובנות האמיתיות, ואומר: דעו כך, אויביכם נלחמים בכס רק בגלל א-להיכם, רק בגלל תורתכם, כי אתם עם ה'. לכן עליכם להימנע מלחשוב על עצמנו אלא על קדושת שמו יתברך ואז ה' ייתן לנו בעורף כח להחזיק מעמד, וייתן לחיילנו כוחות להתגבר על אויבנו בשדה הקרב. וכאן אביא דוגמא מהחיים בשני סיפורים קטנים. מעשה והיה לי ידיד בדרגת אלוף בצבא רחוק מתורה כי לא חונק לך, אבל יהודי עם לב טוב ונשמה טהורה. אמרתי לו תוך כדי שיחה: נסה לשרטט לי ע"ג קרטון כיצד אתה כובש יעד של אויב מבוצר מאוד במינימום זמן, מינימום קורבנות ובצורה הטובה ביותר? האלוף: כבוד הרב, עם כל הכבוד שאנו יידיים, אבל אתה רק 'רב' וכי מה אתה מבין בענייני מלחמה? אמרתי לו: ובכל זאת כידיד, אינך מוכן להראות לי תכנון כיצד כובשים אויב מר ונמהר? מיד יידי האלוף נכנע, ישב ושרטט והראה לי כיצד יש לו כוחות מאחור לשמור, כוחות פורצים ומאגפים מימין ומשמאל, כוחות מוצנחים במרחב האווירי, ממש דברים נפלאים מאוד. אולם חזרתי ואמרתי לו: אתה יודע, חסר כאן משהו?! תגובת האלוף: אמרתי לך שאינך מבין בענייני מלחמה, ולדברך, מה, חסר משהו? אמרתי לו: לא חסר לך קומנדקר, כלי רכב צבאי, עם ספר תורה? מיד השיב האלוף: 1:0 לטובתך כבוד הרב. על אף שאינני דתי אני מאמין שקומנדקר ובתוכו ספר תורה מוסיף כח לחיילים. כאשר הם יודעים שהם מתחברים עם משהו של נצח, שעם ישראל זה אינו בן חלוף, הוא לא מהיום והוא לא עד מחר, הוא כבר לפני אלפי שנים ועד ימות המשיח מברית בין הבתרים, כפי התסריט בברית בין הבתרים. ואכן העם צריך לדעת מכך, גם היושב בעורף וגם הנלחם, שהוא לא עם של הווה, הוא עם של עבר, ושל עתיד, הוא מיוחד, מייחד ה', ייחודי בדרכו, יש לו ייעוד להיות אור

ומשום כך, בימים הקשים הללו נדע להשכיל ולהתאחד סביב המייחד אותנו כעם ה', כעם נצח, כעם ייחודי וייעודי, כעם שיש לו ערכים נפלאים שאשרינו אם נתנהג באותם ערכים, שאשרינו אם ננחיל את אותם ערכים לאומות העולם, כי זוהי השעה שנחזור לאמונתנו, כי זוהי השעה שנתפלל אל אבינו שבשמיים להצלחת כוחות צה"ל. להצללתנו בכל, להצללת תושבי הדרום, ולהצללת כל יהודי בכל מקום שהוא. ואני סמוך וטובח שאכן באמת הדברים היוצאים מלבי יכנסו ללבבותיכם ובשם ה' נעשה ונצליח ונזכה לשבת בטח בארצינו.

* דברים שנשא מו"ר שליט"א בערוץ 'הידברות' על מבצע 'צוק איתן'.

המרכז העולמי למשפט התורה

בית מדרש לדיני ממונות

מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם

מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל

שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים

שבתות עיון וירחי כלה

מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו

קרנות מחקר עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של אבינו הרה"ג יחיא ב"ר חיים בשארי נע"ג נדבת המשפחה

העלון מוקדש לזכרם של הרב שלמה ב"ר דוד ג'ובני ע"ה ואיתן ב"ר שלום רצאבי ע"ה

מסורת נפלאה בידם: 'בנחמת ציון תנוחמו', כלומר הנפטר - הנרצח - לא ישוב לכאן, אולם ישנה לתחיית המתים שאנו מאמינים בה, אבל לא בנסיבות שאנו יכולים להשלות עצמנו ולומר הנה שוב ישוב כעת. לכן מה שחשוב לדעת שכשאנו מנחמים, אנו אומרים: "גודר פרצות בישראל הוא יגדור בעד הפרצה הזאת ובעד כל פרצות עמו בית ישראל", כלומר שהקב"ה ייתן לכם בחייכם מאורות כמו המאור הזה שכבה ויהיה גיל עד עדי עד במקומו. וזוהי נחמת ציון, שאינה יכולה להתנחם בארץ של עצים ואבנים אבל היא מתנחמת בשוב בניה - בונה. ובעזר ה' תזכו למאורות במקום גלעד, וה' ינחמכם נחמה שלמה ובנחמת ציון תנוחמו.

וזאת כפי שאנו אומרים כל הזמן 'יתגדל ויתקדש שמה רבה'. מוכח אני לומר למשפחות היקרות שלא בלשון חנופה, אתם תורמים היום להבין יותר ויותר מהו זה, 'יתגדל ויתקדש שמה רבה' הרבה מעבר לקושי הלשוני הארמי, כי זוהי קדושתו של יתברך שמו שאנו נבראנו בצלם א-לוהים ואין אנו מתפרצים, כי אנחנו נבונים. אין אצלנו לא 'אטבח אל איסלם', לא 'אטבח אל ערביה', כי ישנו ממשל והוא יטפל בגבורה ובעוז ובתבונה. אבל אנו, ברמת היחידים עומדים מול בורא עולם וצרכים לשמור על צלם הא-לוהים שבנו ולדעת שהחיים לפנינו עדיין והם פיקדון בידנו ויש להמשיך.

ובמה מנחמים אנו את המשפחות? ישנן שתי מסורות של נחמה. המסורת המזרחית אומרת: תנוחמו מן השמים, כלומר אנו בשר ודם ואין אנו יכולים לנחם, רק בורא עולם נותן החיים הוא נותן הנחמה. ואחינו האשכנזים

"צְהִי קוֹלְךָ בְּתַ גְּלִים" (ישעיה י, ל), בת גלים זוהי כנסת ישראל העוברת גלים גלים ואומרת: "ה' נתן ה' לקח", כי זוהי גזירת מלכו של עולם. כשהאדם מבין שאין הקב"ה חייב לו, שאדם מבין שכל רגע נתון שהוא נמצא בעולם הזה זה חסד א-לוהי, כי העולם הזה איננו היעד אלא פרזודר, ואילו העולם הבא הוא עולם האמת והנצח, עולם המלאכות, והוא העיקר. ואכן יש מי שקונה עולמו בשעה אחת, יש מי שקונה עולמו בגיל שש עשרה, ויש מי שספק אם קונה את עולמו במאה ועשרים שנה, כי המאריך ימים ספק אם הוא יכול להגבר על כל מיני ניסיונות. אבל הנופלים ומקדשי שם שמים והרוגי מלכות בגלל יהדותם, ארץ הקודש, עם הקודש, הם כמלאכי השרת לחיי האמת והנצח. ומשום כך "בקרובי אקדש", קרוביו של בורא עולם המבינים את התובנות הללו ומפגינים אותם החוצה ויוצרים בתוך העם אישה אמונית, אחדותית, ערכית, זהו הקידוש שם שמים הגדול.

* מתוך דברי מו"ר שליט"א, שנאמרו בימי השבעה אצל משפחת החטוף - הנרצח, גלעד שאער, הי"ד.

הכנס השנתי למורשת מ"ר הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל

ר' שמואל חמדי יצ"ו

לפי החזו"א ומו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א - יש איסור ספיחין. מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א נשאל לגבי כיור שטיפטף ממנו מים, וליד הכיור גדל מאליו שיח עגבניות - המותר לאכול מהם בשמיטה? מו"ר ענה שלא, כי יש בזה איסור ספיחין, ובגינה יש איסור ספיחין, ובגינה היא לא כשדה הפקר, והסיבה שאדם לא יורד לטפל בגינה היא משום איסור זריעה, לעומת דעת הרב זילבר שאומר שאין בגינה איסור ספיחין כי מגדלים בגינה צמחי נוי ופרחי נוי, ולא רגילים לגדל בה ירקות וכד'. אבל לפי מו"ר שליט"א, לא משנה מה רגילים לגדל - בגינה יש איסור ספיחין. בימים אלו הרב אשוואל מוציא את ספרו החדש "נחלת משה", מהדורה חדשה ומורחבת של ספרו הקודם "משנת השמיטה" על הלכות שמיטה ע"פ הרמב"ם. הספר, היו"ל ע"י מכון מש"ה, כתוב בשפה קולחת ועוסק בין השאר בפיתוחים חדשים בני זמננו. השיעורים הועברו בשידור ישיר ע"י ר' עזריה נהרי הי"ו מנכ"ל חברת sharelive באתר נצח ישראל. ניתן לראות שידורים חוזרים של השיעורים מהכנס באתר.

האדם) ודין חפצא (דין על האדמה). (2. מלאכת מחשבת - שישנה בשבת ואינה בשביעית. למשל: ישנן סגולות שמסוגלות לעזור להצמיח את העץ - אסור לעשותם בשמיטה, משום שסוף סוף, השדה לא שובתת. אבל בשבת - אין איסור לעשות סגולות (כמו צידה שמותרת בשבת ע"י לחש; ש"ע שכת, מה). הרב צפניה ערוסי הסביר על ספרו החדש "טהרת משה" שבימים אלו יעלה על מכבש הדפוס ע"י מכון מש"ה, המביא את כל השיטות והמנהגים, ובפרט את ההלכות ע"פ הרמב"ם, מארי ומנהגי תימן ע"פ מחקרים ושיחות עם מאות נשות יהודי תימן מצפון ועד דרום, בלדי ושאמי, וההבדלים שתוארו בספרים שיצאו לאור בעבר המציגים מנהגים שכביכול נהגו בהם בתימן, אך ע"פ עדותן של מאות נשים, לא נהגו באלו המנהגים. הרב צפניה סיפר ששאל את הרה"ג מרדכי אליהו זצ"ל האם ספרו דרכי טהרה נכתב לאשכנזים וספרדים, מחייב את יהודי תימן? הרה"ג זצ"ל ענה שכן. הרב צפניה שאל: "ואם יש להם מנהג משלהם?", הרה"ג זצ"ל ענה שספר זה לא מחייב מי שיש לו מנהג. הרב צפניה שאל: "ואיך נדע מה היה מנהג תימן?", הרה"ג זצ"ל ענה: "יש לשאול את מארי יוסף קאפח, שהוא היחיד שחקר ויודע את מנהגי תימן האמיתיים".

בי"ח בתמוז, המוני צעירים לצד מבוגרים גדשו את ביהכ"נ ושרון בירושלים. כ-300 שומעי ליקחו של מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל וכאלו שגדלו על ברכי תלמידי, התכנסו ובאו מכל רחבי הארץ לכנס השנתי ה-14 למורשת מארי. פתח את הערב נכד מארי, הרב עוז קאפח, רב ישוב מרחב-עם, בדין כיסוי מזוזה - הישנה חובה לכסותה? ופרט כשעירומים בחדר - האם חייבים לכסות המזוזה? כיסוי שקוף - נחשב ככיסוי מספיק לפי הרמב"ם? הרב קאפח הנכד, הקדים עם דברי השו"ע (יו"ד רפ"ו) הכותב שיש מקומות טובים לכסות המזוזה, ויש מקומות שטוב שתהיה נראית, והט"ז (שם) כתב שלא די בכיסוי זכוכית. הרב קאפח הנכד, הביא 4 פירושים שונים של המונח עירום בדברי הרמב"ם עצמו עם דיוקים מפירושי מארי זצ"ל [1- עירום לחלוטין (יסה"ת ו), 2- פלג עליון חשוף (עדות יא, תפילה ד עם הערת מארי), 3- פלג עליון עם גופה בלבד (תמ"ס), 4- פיג'מה (תפילה ז עם הערת מארי)].

אחריו המשיך מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א בנושא הסכמי קדם נישואין, והצעת החוק העומדת לפתחנו לרועץ, שבאה מפאת מחלוקת ואי הכרעת הסוגיה ע"י השו"ע, והחשש לגט מעושה. מו"ר הסביר בסבלנות מרובה, בפורטרוט ובשפה פשוטה מה הצעת החוק אומרת ולמה היא לא טובה, וכן את מהלך הסוגיה עם ראשונים ואחרונים, ואת דעת מארי ע"פ הרמב"ם שמייתרת את החוק, כי ניתן לכפות גט, וזה אינו גט מעושה, וניתן ע"י לימוד הסוגיה מחדש ע"י גדולי הדור של דורנו להכריע ע"פ מהלך הסוגיה ואין להחמיר כי יש ספק, משום שכן נוצרות לצערנו עגונות. הרב קרא לרבנות הראשית לקיים דיון מחדש בנושא, ולפחות ללכת ע"פ הרב הדא"ה והרב הרצוג שפסקו שבימינו בית כלא לסרבני גט, זו לא כפייה כזאת של גט מעושה, כי הכפייה של התורה זה בשוטים. וכך נינצל מהחוק שיהווה בעיה גדולה לרשמי הנישואין ולבאים להתחתן.

הרה"ג ישראל גנס שליט"א כיבד אותנו בשיעורו על שיטת הרמב"ם בשביעית. בצורה מופלאה ומרשימה, הרה"ג סקר בפנינו מכל רחבי הארצונים והאחרונים, על פני כמה סוגיות את ההבדלים בין השבת לשנת השמיטה והנפ"מ שיוצאות מכך. ההבדלים העיקריים בין שבת לשנה השביעית הם: (1. דין גברא (מצוה על

כוס תנוחמין
למשפחת דוד ולימור כהן הי"ו
מודיעין ת"ז
בניפילת בנכם בכורכם האהוב
הקצין הנמרץ והמוכשר
נעים הליכות והחברותי לכל
סגן [נתן] הי"ד
שנפל חלל במבצע 'צוק איתן'
גודר פרצות בישראל הוא יגדור בעד
הפריצה הזאת
וינחמכם נחמה שלמה ובנחמת ציון תנוחמו
המנחמים והמשתתפים בצערכם
מערכת אור ההליכות

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

האם יש בעיה אמונית בפנייה לרופא?

פירש שרב יוסף לא הסכים לקבל את הטיפול הרפואי כשירות עד הבית אלא הלך בעצמו אל מקיז הדם, ובכך הייתה מעלתו שהמשיך להתנהג כאדם רגיל מן השורה. כך גם במעשהו של אסא מלך יהודה, הביקורת אינה על הפנייה לרופאים אלא על כך שאסא פנה רק אליהם ולא צירף לכך פנייה לקב"ה בתפילה, שהרי תקלות רבות עשויות לקרות גם כאשר ישנו רופא מטפל. דרושה תפילה לכך שהרופא לא יטעה באבחון וימצא את הדרך המתאימה להתמודד עם הבעיה שגילה. כל אדם זקוק מדי פעם לסיועו של בעל מקצוע, אולם יחד עם זאת הוא זקוק גם להשגחת הקב"ה כדי שלא יזוק במהלך שגרת יומו בפרנסתו, בבריאותו או בכל התעסקות אחרת. בדרך זו יש להבין גם פסוק אחר: "אֵלֶּה בְּרָכְבָּ וְאֵלֶּה בְּסוּסֶיךָ וְאֵלֶּה בְּאֶלֶּיֶךָ וְאֵלֶּה בְּטַחְנוֹתֶיךָ כִּי אֵין כּוֹנֵן הַפְּסוֹק שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵשֵׁב לְלֹא מַעֲשֵׂה וּרְק יִזְכֵּר שֵׁם שְׁמַיִם. גַּם אֲנַחְנוּ מִסְתַּיְעִים בְּכָלֵי נֶשֶׁךְ שׁוֹנִים, וְהַאִסוּר לְמַלְךְ הוּא רַק שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים, אֹלֶם בְּכַמּוֹת הָרְאוּיָה כִּי לְקִיּוּם אֵת צְבָאוֹ, אֵין שׁוֹם אִיסוּר (רֹאֵה פִירוּשׁ הַמִּשְׁנָה, סְנֵהדְרִין ב, ה). הַהִבְדֵּל בִּינֵינוּ לְבֵין הַגּוֹיִים הוּא בְּכֹךְ שְׁאֲנַחְנוּ מוֹסִיפִים גַּם אֵת הַקְּרִיאָה בְּשֵׁם ה', וּבְכֹךְ מִתְבַּרֵּר שֶׁהַשְׁתַּדְּלוּתָנוּ אִינְנָה גּוֹרֵם הַקּוֹבֵעַ אֵלֶּה רַק הַשֵּׁלֵב הַמְכִיֵן לְסִיוֵעַ שְׁמַיִם שֶׁהוּא הַגּוֹמֵר אֵת הַמְּלָאכָה וּמְבִיא אֶת הַצְּלַחְתָּהּ (כִּיעֻקֵּב אֲבִינוּ שֶׁהֵכִיֵן עֲצָמוֹ לְפָנֵי הַמַּפְגֵּשׁ עִם עֵשׂוֹ לְתַפִּילָה, דוֹרוֹן וּמְלַחְמָה). דְּרַכּוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם בְּכַתְבּוֹ הַשּׁוֹנִים תּוֹאֲמַת בְּצוּרָה בְּרוּרָה אֵת הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁהִבְאֵנוּ. בְּדֶרֶךְ

ספר דברי הימים (ב, טז, יב) מספר על אסא מלך יהודה סיפור מוזר: "וַיִּחְלָא אֶסָא בְּשִׁנְתָּ שְׁלוֹשִׁים וַתִּשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרִגְלָיו, עַד לְמַעְלָה חָלָיו, וְגַם בְּחָלָיו לֹא דָרַשׁ אֶת ה' פִּי בְּרַפְּאִים", והתקשו המפרשים בביאור הביקורת שבפסוקים אלו, שהרי לימדונו חז"ל מכך שחייבה תורה את החובל בחברו לדאוג גם לרפואו (שמות כא, יט), שניתנה רשות לרופא לרפא, ואין לראות בכך גזרת שמים שחייבים להשלים עמה. במקום אחר חז"ל אף מטיילים חובה על מומחה לרפא, שכן זה נכלל לדעתם בהשבת אבדתו של האדם החולה (סנהדרין עג, א). מה אם כן המקום לביקורת על פנייתו של אסא החולה לרופאים? יש שטענו שלא מדובר באדם רגיל, ומאנשים במדרגה גבוהה ישנם ציפיות חמורות יותר מאשר מאנשים רגילים. אנשים כאלו נדרשים להתמודד עם בעיות שנקרות בדרכם רק על ידי עבודת שמיים, וכאשר ייטיבו את מעשיהם, הדברים יסתדרו מאליהם (ראה רמב"ן לויקרא כז, יא). ראייה לגישתם הביאו ממעשה שהובא בתלמוד (הוריות יד, א) ולפיו במשך כל עשרים ושתיים השנים שרב יוסף לא הסכים לקבל על עצמו את הנהגת העם ורבה הנהיג את הציבור "אפילו אומנא לביתיה לא חליף", כלומר אפילו מקיז דם לא היה רב יוסף מזמין לביתו, משמעות הדברים להבנתם, שזכות ענוותנותו זיכתה אותו שלא ייזדקקו אנשי ביתו לטיפול רפואי כלשהו. אולם ביאורם של שני המקומות התבאר גם בצורות אחרות. רש"י

הרב עידו פכטר יצ"ו

תשעה באב – אבל או תענית?

הרמב"ם (תעניות ה, א): "יהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב". אלו נשוב השלישי משקף את החזון לעתיד. לעומת האבל, בו אנו בוכים על אובדנו של בית המקדש, הדמיון ליום כיפור משיב אותנו אליו ומבסס את הציפייה לשובו. בתשעה באב אנו נוהגים כמנהגי יום הכיפורים, כדי לחוש במעט את השיא של אותו יום קדוש שמביא אותנו אל קודש הקודשים ואל הימים בהם כפרה הייתה באה לכל ישראל בזכות עבודת כהן גדול. אולי מזה הטעם מוצאים אנו בתשעה באב את ההלכה המפתיעה: "אין אומרים תחנון בתשעה באב, ואין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם מִשׁוֹם דַּמְקָרֵי מוֹעֵד" (שו"ע או"ח תקנט, ד). השאיפה לבניינו של בית המקדש המלווה את האבל הופכת במובן מסוים את תשעה באב למועד, למעין יום טוב. כי בניגוד לאבל רגיל, כאן אנו בטוחים שהמקדש שוב ישוב, ותשעה באב עוד ייחפך ליום שמחה. לא בכדי, ביום זה – כך אומרת המסורת – נולד המשיח (ב"י או"ח תקנד). במהרה בימינו אמן.

מאפיינת את הלכות היום הזה כ'אבלות ישנה', וכן הגמרא במסכת תענית (גי ע"א) תולה בכך את איסור הרחיצה. גם איסור לימוד תורה ושיאלת שלום הם לקוחים באופן מובהק מדיני אבלות. מצד שלישי, אלמנט נוסף שקיים בתשעה באב לוקח אותנו ליום הכיפורים. חמשת העינויים שמצויים ביום הכיפורים מצויים גם בתשעה באב, ואלו אף שני הצומות היחידים המתחילים מן הערב. לא בכדי הזכיר אותם הרמב"ם בסמיכותו: "תשעה באב לילו כיומו לכל דבר, ואין אוכלין אלא מבעוד יום, ובין השמשות שלו אסור כיום הכפורים" (תעניות ה, ז). מה מלמדים אותנו שלושת אלמנטים אלו? מה הפשר של צירוף שלושת המאפיינים ליום אחד? ייתכן ושלושת המאפיינים הללו מסמלים את המורכבות העשירה של יום שני בין עבר, הווה ועתיד. ראשון לכל, יום תשעה באב הוא יום של אבל. כמו אבל שמקונו על קרוב שנפטר לו ושלא ישוב עוד, כך אנו מזדהים ביום זה עם האובדן הגדול של בית המקדש וריבונות ישראל בארצו, שנלקחו ממאוננו. מצד שני, תשעה באב הוא תענית ציבור. בתענית אנו בוכים על ההווה, על שלא השכלנו לתקן את דרכינו, וכלשונו של

תשעה באב הינו ללא ספק היום הקשה ביותר לעם היהודי במהלך השנה. ביום זה, בו חרבו שני מקדש, ועוד צרות שונות לאורך ההיסטוריה כתפו את עם ישראל, עם ישראל כולו נכנס למצב צבירה רוחני של צער ואובדן, בוכה על העבר ומקונן על מצבו. כדי לשוות ליום זה את האופי המבוקש תקנו חכמים תקנות והלכות שונות שיבטאו את הצער והאובדן. האיסורים ידועים: אסור לאכול ולשתות, אסור לרחוץ ולסוך, אסור ללמוד תורה ולנעול נעלי עור, אין אומרים שלום, קוראים מגילת איכה וקיינות ועוד. אלא שמבין כל האיסורים של היום הזה, קשה להבין מבחינה הלכתית מה הוא בדיוק – האם זו תענית ציבור או יום אבל? כמדומה, שלוש תשעה באב ניתן להבחין בשלושה אלמנטים מרכזיים המרכיבים את התענית ביום הזה: ראשית, תשעה באב הוא תענית ציבור. קרי, יש בו איסור של אכילה ושתייה ובו נאספים כל הציבור יחדיו לתפילה ולקריאה בתורה. הרמב"ם מציין זאת באופן מפורש כאשר הוא כולל אותו עם שאר תעניות הציבור. מצד שני, ניתן לראות במובהק את קיומם של מנהגי אבלות ביום זה. הגמרא במסכת יבמות (מג ע"ב)

כוס תנחומין
לידידנו איש רב הפעלים
ר' עזרא ענבי הי"ו
בהסתלקות האב היקר איש תם וישר
ר' שלום ב"ר זכריה ענבי ע"ה
מן השמים תנחמו
מערכת אור ההליכות

כוס תנחומין
לידידנו פרופ' יוסף טובי וד"ר צביה
טובי, לזוהרה ומשה הימן הי"ו
משתתפים באבלכם בנפול הבן-הנכד
סג"מ יובל הימן הי"ד
בהגנה על המולדת
מן השמים תנחמו - מערכת אור ההליכות

כוס תנחומין
לידידנו
אסי יצחקי והרב עקיבא יצחקי הי"ו
בהסתלקות אביהם היקר
ר' עודד ב"ר זכריה יצחקי ע"ה
מן השמים תנחמו
מערכת אור ההליכות

בבית האבל, תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. אבל לא נהגו. אולם ביום שבת, נלענ"ד, שאם יימנעו מלבדך הטוב והמטיב בבית האבלים, ייחשב הדבר כאבילות בפרהסיא.

3. מבחינה עקרונית נראה שקשר ע"י אזיקון, אף שאינו קשר רגיל אלא פטנט של רצועה שנתפסת בשיניה, באבוס, אבל גם הפותל חבלים חייב, משום תולדת קושר, רבינו, שבת, י, ה, כי הפתילה במקום קשור, עיני מ"מ. אולם "קשר" זה אינו קשר אומן, וכל הדיוט יכול להשתמש בו, והיום יש הרבה חגורות על המכנסים, שהן מופעלות ע"י אותו פטנט. ולכן אם קושר דבר מה באזיקון בשבת, ומתכוון רק לאותו יום, ולא מעבר לכך, הרי שאינו בר קיימא ומותר. ואין זה שונה מרצועות סקוטש של מנועלים.

ש: אשתי רוצה להחליף (לא להוסיף) את שמה הפרטי. אין לנו ילדים כבר 11 שנים. שעמנו שמתר החליף אלא במצב כזה (בנוסף לה בעיות בריאות רבות). השאלה היא כמה זמן לוקח עד שהשם החדש ישיפע על המזל או עד להרגשת שינויים בחיים. היא בת 44. ועוד שאלה ברשותכם. אשתי רוצה לחזור לארץ בגלל שאין לנו ילדים, ובגלל מצב בריאותה אני ממש לא רוצה. התייעצנו עם רב, והוא אמר שאני לא חייב לפי ההלכה אלא אם כן אני הייתי רוצה לחזור ואשתי לא, אז היא מחוייבת לחזור. רב אחר אמר שההלכה לצד הרוצה לחזור לארץ. מה האמת?

ת: לא השם משנה מזל. כחצ"ל אמרו אין לישראל מזל, הם התכוונו שאין השגחת ישראל תלויה במזלות, אלא רק באביהם שבשמיים, שתשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה. ושינוי השם הם חלק בלתי נפרד מתהליך תשובה אמיתי פנימי. והקב"ה ישמע תפילותיכם, וישלח לאשתך פרואה שלמה, ויפקדכם בזרע אם כן אני הייתי רוצה לחזור ואשתי לא, אז היא לארץ הקודש, אם חיללה עלול הדבר לפגוע בבריאותה, יש לעכב מצווה זו.

ש: לשיטת הרמב"ם, מה יעשה אדם שפרנסתו היחידה היא עבודת גינון בשנה השביעית? עבודת הגינון השוטפת כולל תכנון גינות חדשות, שתילת צמחייה ועיצוב, אחזקה שוטפת של גינות קיימות, כגון כיסוח דשא, גיזום גדרות וכ', והאם יש הקלות בימינו?

ת: יתעסק בעיקר באחזקת גינות קיימות.

ש: לכבוד הרב, שלום, יש לי 2 שאלות. אחת בהל' שמיטה, והשנייה שאלה שהיא לכל השנה. מקצועי גנן פרטי, שבונה ומטפל בגינות וחצרות פרטיים.

1. שאלה בהל' שמיטה:
אחת מדרישות בעל הגינות לשתול להם פרחים (יש לציין שבעלי הגינות חילוניים), והם עלולים לבקש ממני לשתול פרחים בשמיטה, וכיוון שמדובר ב - 3 גינות, שכל אחת יכולה להניב רווחים של 4,000 ₪ לכל גינה ואינני רוצה להפסיד את הגינות הללו, שאלתי האם אני יכול בשנת השמיטה למסור את הטיפול בגינות לאדם חילוני, שיבצע את העבודות הללו, כדי לא להפסיד את הגינות הללו, ולאחר שנת השמיטה הוא מחזיר לי את הגינות הללו, או אפשרות שנייה, האם למסור את זה לגנן גי?

2. שאלה לכל השנה: יש לי שני עצי דקל שאני מטפל בהם. הבעלים של עצי הדקל הללו לא מעוניינים בפירות, כי הם נטועים לנוי. כדי שלא ייווצר לכלוך מתחת לדקל, וכן שלא יבואו זבובים, כתוצאה

1. האם מותר לשתול עצי פרי צעירים קודם לט"ו באב ולחברם לשעון טפטפת שישקה אותם באופן אוטומטי במהלך כל שנת השמיטה?
2. עד מתי מותר לדשן את העצים הנ"ל?
3. כן.
4. עד ר"ה. אחרי ר"ה, רק ע"י שאלת חכם, לפי הנתונים שהיו אז.
ש: אני מתגורר בפנימייה בישיבה בה אני לומד, ואנו צפויים לצאת לחופשת "בין הזמנים" בח' באב בבקר. עם זאתנו לחופשה, אנו רשאים להשאיר ציוד בפנימיות, ובדיוני השאיר בחדר, בין השאר, סדינים, מגבות וכיו"ב, במקום לקחתם הביתה ולהחזירם בא' אלול, אולם, אין ברצוני להשאיר בחדר, כביסה מלוכלכת. שאלתי היא, האם אני רשאי לכבס את הסדינים והמגבות אור לח' באב, מתוך כוונה לא לעשות בהם שימוש לאחר הכביסה, אלא רק לאחר חופשת בין הזמנים, כך שבפועל לא אהנה בתשעת הימים מאותה כביסה? תודה, ובגנין ירושלים ננוחם.

ת: ייתכן שבנסיונות מיוחדת כאלה ניתן להתיר.
ש: 1. מה מנהגו בתשעת הימים של חודש אב?
2. בהערה 2 בשיח ירושלים (ע"מ תקכ) - שצריך לברך שעשה לי כל צרכי" אם נעל בט' באב נעלי גומי (ללא שום עור) שהולך בהם בימי החול, מדוע? האם ברכה זו לא נתקנה על נעליים דווקא של עור? אחרת על מה סוברים אלו שמורים לא לברך בט' באב?
3. ממעטים בשמחה.
2. עיין רבינו, תפילה, ז, ח, שכתב: "כיצד, לן בכסותו אינו מברך שעשה לי כל צרכי, ביום הכפורים ובתשעה באב, שאין שם רחיצה, אינו מברך על נטילת ידיים, ולא המעיב שינה מעיני". ותימה שרבינו לא כתב בשמימה אחת, ביום הכיפורים ובתשעה באב, שאין שם רחיצה, ולא נעילת מנעל, אלא ביציל הדברים וכתב, שאם הלך יחף אינו מברך שעשה לי כל צרכי, וכך לגבי רחיצה ביום ח' ותשעה באב, כתב שכל ירדך על נט"ו ולא המעיב. כי ברחיצה בימים אלו, אין רחיצה מסוג זה ורחיצה מסוג אחר. עבוד שלגבי מנעל, רק מנעל של עור אסור, אבל מנעל של גומי וכיו"ב, מותר, ואין הנוגע נעלי גומי, נחשב ליחף, ולכן מברך בתשעה באב וביה"כ, שעשה לי כל צרכי.

ש: מה דינו של חולה שאין בו סכנה ב-ט' באב לגבי אכילה, מרחץ וסיכה?
ת: פטור מן הצום ומשאר העינויים. הכל לפי צרכיו, בגין מחלתו.

ש: (א) האם מותר לנשים, לפני ט' באב, לקנות מוצרים כמו קרם וכי?
ב) האם מותר לעשות גבות וכדומה (כל ענייני הנשים)?
ג) האם מותר לקחת בגדים לתיקון (מבלי לא ללבוש אותם)?
ד. א.ג. מותר.

ש: 1. על מיץ ענבים שעשו אותם מענבים, האם מברכים עליו הטוב והמטיב או לא?
2. הטוב והמטיב בבית האבל - האם מברכים?
3. אזיקון - האם מותר להשתמש בו בשבת? האם זה קושר ומדאורייתא/מדרבנן לפי הרמב"ם ולפי מרן.
ת: 1. מברך הטוב והמטיב.
2. וראים הדברים שיש לברך הטוב והמטיב גם בבית האבלים, במיוחד למנהגנו, ששותים יין ומכבדים את האבלים. על דרך שארם וכתובות, עשרה כוסות יין

אור ההלכה

שיעור חדש בלוד

מתקיים מידי יום שלישי בין השעות 20:00-21:15 בבית המדרש התיכוני ישיבת צביה אלישיב רח' בצנלסון 4 לוד

ע"י הרב מנחם צדוק הי"ו

בנושא הלכה ומחשבה במשנת הרמב"ם.

הציבור הקדוש מוזמן

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100

עורך ראשי: יוסף פרחי

עורכי משנה: אריאל פרחי, שמואל חמדי

חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצביה

טל: 03-5340819 פקס: 03-5343658

דוא"ר: orhalichot@gmail.com

מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255

כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

מעורבות בגלל מספר תלמידים קטן שלא מאפשר פתיחת כיתות נפרדות.

לק"י כ"ח מנ"א תשמ"ט

לכ' הרה"ג יוסף קאפח שליט"א

ירורו רבינו,

אני צריך לשלוח את בתי לכיתה א' ובפני עומדות שתי אפשרויות:

האפשרות האחת - לשלוח את בתי לב"ס שהכיתות חוד נפרדות (בנים לחוד ובנות לחוד) כבר מיתה א' כאשר המרחק לביה"ס הוא 17 (שבעה עשר) ק"מ וכדי להגיע לבית הספר צריך לחצות יישוב ערבי שלעתים קרובות הוא משבש את המעבר ע"י זריקת אבנים או מטומי אבנים וכיוצ"ב.

האפשרות השנייה-ביישובינו נפתח ב"ס תורני שמגמתו שכל הכיתות יהיו נפרדות אלא שעדיין יש בו רק 3 כתות (מכתה א' עד כיתה ג') כאשר כיתות א-ב תהיינה

גם בכיתה ג' אין די תלמידים כדי לפתוח כיתות נפרדות אבל תהיה הפרדה מוחלטת של בנים ובנות בלימדי קודש כדי לסמל את המגמה של ביה"ס. (ברצוני להעיר שאילו היה משרד החינוך מאשר פתיחת כיתה ד' הייתה אמורה כנה זו להיות נפרדת גם אם יהיה מספר התלמידים מועט).

ע"כ באתי על השאלה איזו אפשרות להעדיף, האם לשלוח את בתי לב"ס מרוחק שבו כיתה א' נפרדת כשהדרך בחזקת סכנה ובמיוחד בתקופת האירועים האחרונה, או לשלוח לב"ס ביישוב שמגמתו תורנית אלא שכתה א' מעורבת בגלל מספר תלמידים מועט שלא מאפשר הפרדת בנים ובנות ע"פ תקן של משרד החינוך?

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות ליוכי הרבים, מאת

מ"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל מומנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930 או בדוא"ר: orhalichot@gmail.com